

ספר שלישי

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

פרק ראשון

נירון שלח את אספסינוס להלחם ביהודים.

א. וכאשר הגיעה שמועת המפלות בארץ יהודה לאזני נירון, נפלו עליו חרדה ופחד במסתרים; אולם לעין רואים עטה גאוה וזעם, באמרו, כי לא מגבורת האנשים (היהודים) יצא הדבר, רק מקלות דעת שריי-הצבא (הרומאים). הוא חשב, כי נאה לכבוד תפארת שלטונו להביט בבוז על התלאות האלה ולהראות, כי נעלה היא נשמתו מכל הנוראות, אולם דאגתו ורגזו גלו את מבוכת לבבו.

ב. הוא התבונן בדבר, מי האיש, אשר בידו יפקיד את ארצות-המזרח הסוערות, למען ינקם ביהודים על מרדם ויציל מידם את העמים מסביב, אשר גם בהם פשה הנגע הזה, — ומצא, כי רק אספסינוס הוא האיש הדרוש לחפצו והוא לבדו יוכל לקבל עליו את פכד המלחמה הגדולה הזאת, כי הוא איש-מלחמות מנעוריו, ושיבה זרקה בו על שדה-הקרב, וזה מכבר הקים שלום בארצות המערב, אשר התרידון הגרמנים ממנוחתן, ובהרב ימינו הכניע את ארץ בריטניה, אשר לא נודע שמה עד היום ההוא, ובדבר הזה זכה את אביו (של הקיסר) קלודיוס בחגיגות בלי עמל וזעת אפים.

ג. במעשי אספסינוס אלה ראה הקיסר סמן טוב לעתיד, בהכירו, כי טעם זקנים ונסיון המלחמה גם יחד נמצאו בו, וגם בניו יהיו לערבה נאמנה על ישר לבו, וכח-עלומיהם יהיה למשען לתבונת אביהם. ואולי עשתה זאת יד אלהים, אשר סדר את הדברים מראש! כי שלח נירון את האיש הזה לקחת בידו את כל צבאות הרומאים אשר בסוריה, ולמען עורר את רוחו הרבה לדבר אתו חלקות ועשה לו כבוד גדול בשעת הדחק הזאת. מארץ אֶכֶיָה, אשר נמצא שם אספסינוס יחד עם נירון, שלח את טיטוס בנו אל אלכסנדריה, להעלות משם את הלגיון החמישי והלגיון העשירי, והוא עבר את ים הֶסְפֵּרִיטוֹס ונסע אל ארץ סוריה בדרך היבשה ושמה אסף אליו את צבאות הרומאים ורבים מחיל הברית, אשר שלחו מלכי הארצות הסמוכות.

פרק שני

היהודים נגפו מגפה גדולה על-יד אשקלון, אספסינוס נסע אל עכו.

א. ואחרי אשר הכו היהודים את צסטיוס גבה לבם בנצחונותיהם, אשר לא קוו להם מראש, ולא עצרו כח לכבוש את תשוקת המלחמה וכמו פָּהַט אותם מזלם להעביר את המלחמה למרחקים. כי כל אנשי-החיל מהרו להאסף ולעלות על אשקלון, היא עיר עתיקה לימים, רחוקה חמש מאות ועשרים ריס מירושלים, אשר איבת עולם היתה בינה ובין היהודים, ועל-כן אמרו הפעם להגיה עליה ראשונה. ובראש המתנפלים עמדו שלשה שרי-חיל ואנשי-מעלה בגבורתם ובחכמתם, והם ניגד איש עבר-הירדן ושילא הבבלי ויחד אתם יוחנן הגָּאָסִי. ואמנם עיר אשקלון היתה בצורה למשגב, אולם כמעט היתה ריקה מאנשי מלחמה. כי רק גדוד רגלים אחד ולהקת רוכבים שמרו עליה ובראשם שר-הצבא אַנטוֹנוֹיוֹס.

ב. והיהודים החישו את מסעם בזעף ועמדו לפני שערי העיר במהרה, כאלו מקרוב באו. אולם מעיני אנטוניוס לא נעלם דבר מסעם והוא יצא לקראתם עם רוכביו ולא חת מגדל המונם ולא מעז רוחם והחזיק מעמד בפניהם בעצם גבורה, כאשר השתערו עליו בפעם הראשונה, וגרש את המפעילים לעלות על החומה. כי המון אשר לא גָּסָה בקרב הצה פה על גבורי חיל מִמְּדֵי מלחמה, ורגלים נלחמו ברוכבים ואנשים צפופים בלי סדר התנגחו עם צבא מחפז במערכה והשתרעו בכל נשק הבא לידם על אנשי-צבא מזינים מכף רגל ועד ראש, ומרי-נפש, אשר עשו מעשיהם בחמת אפם ולא בהשכל ודעת, ערכו מערכה נגד אנשי-צבא השומרים את פי מפקדיהם, אשר כוננו את כל צעדיהם לאות הנתון להם — על-כן כשלו היהודים באפס-יד. וכאשר התמוטטו שורות המערכה הראשונות, כי נלחצו להסוג אחור מפני הרוכבים, נדחפו אל תוך השורות האחרונות, אשר שתו גם הן אל החומה, וחרב איש היתה באחיו, ולאחרונה ברחו כל היהודים מפני דהרות הרוכבים ונפוצו על-פני כל העמק. ושם נמצא כר רחב לרוכבי הסוסים, והמקום עזר לרומאים להרבות את חללי היהודים. הרוכבים מהרו לעבור את הבורחים במרוצתם ולסגור עליהם את הדרך, ואחרי-כן הפנו את פניהם למולם והפיצו את הפליטים אשר התלקטו במנוסתם והכו בהם לאי-מספר. ורבים הקיפו את פליטי היהודים בכל המקומות אשר פנו שמה וצנפו אותם והמיתום ברמחיהם על-נקלה. וגדל המון היהודים לא הועיל להם בעת צרתם והרומאים, אשר היו מתי-מספר, כמו עצמו ורבו בעשותם חיל במלחמה.

והיהודים נסו להלחם במזלם הרע ועמדו על נפשם, כי בושו ממנוסתם; המהירה, וגם קוו להסב את גורל המלחמה, אולם הרומאים לא חדלו מעשות חיל. וכה ארכה המלחמה עד הגשף ועשרת אלפים מן היהודים נפלו בחרב וביניהם שני שרי-הצבא יוחנן ושילא והנותרים פסו רבם פצעים ושרדו עם שר-הצבא הנשאר ניגר אל שעלית א, והיא עיר מצער לאדומים. ומן הרומאים נפצעו מתי-מספר במלחמה הזאת.

ג. אולם גם אחרי הצרה הזאת לא סר גאון היהודים, ונהפוך הוא, כי חזקה עוד הרעה את עזות פניהם ולא שמו לבם להמון החללים המתבוססים לרגליהם, וזכר נצחונותיהם הראשונים השיאם להביא עליהם מגפה שנית. הם לא חכו עד אשר ירפאו פצעיהם ואספו את כל חילם ובשארית חמות ובהמון גדול מבראשונה מהרו במרוצה אל אשקלון. אולם גם הפעם מצא אותם כפגע הראשון, גמול חסר דעת הקרב ויתר מגרעותיהם למלחמה. כי אנטוניוס טמן להם אורב במעברות הארץ והם נפלו אל הפח מבלי דעת, ועוד טרם הסתדרו במערכה הקיפו עליהם הרוכבים ועוד הפעם נפלו חללים שמונת אלפים איש ומעלה והנשארים נמלטו על נפשם ויחד אתם גם ניגר, אשר הפליא להראות את גבורתו בעת מנוסתו. כי נלחצו היהודים בידי רודפיהם אל מגדל-מבצר אחד בכפר הנקרא בֶּצְדָק (נ"א: בְּצֶדֶל, בְּנֹדֶל), ואנשי אנטוניוס לא יכלו להתמהמה לפני המגדל, כי קשה היה לכבשו וגם לא רצו לתת לשר-הצבא הגדול מכל היהודים בגבורתו לצאת בשלום, ועל-כן שלחו אש בחומה, וכאשר עלתה הלהבה מן המגדל שבו הרומאים לדרכם בשמחה וחשבו בלבם, כי מת ניגר. אולם הוא קפץ אל תוך מערת עמקה בירכתי המצודה ונצל מן הלהבה. ואחרי שלשה ימים שמע את נהי האנשים, אשר חקרו למצא את עצמותיו ולקברו, וענה לקולם. וכאשר יצא בשלום נפעמה רוח היהודים ושמחו שמחה גדולה, כי מאת האלהים באה ישועת האיש הזה, אשר נועד להוציא ולהביא את צבאותיהם במלחמה העתידה.

ד. ואספסיוס פקד את הצבא בעיר אנטיוכיה, היא העיר הגדולה בארץ סוריה, ועל-פי גדלה וחסן אשרה היא שלישית במעלתה בכל חלק העולם חסר לשלטון הרומאים, ושם אסף אליו גם את אגריפס המלך, המחכה לקראת בואו עם כל חילו, ומהר לנסוע אל עכו. ובעיר הזאת קדמו את פניו אנשי צפורי עיר הגליל, אשר הם לבדם מכל יושבי הגליל דרשו שלום לרומאים, כי היטיבו לראות מאין יבוא עזרם וידעו את כל חזקת

* ספֵּיס, Σάλλισ, נ"א: תאַיִס, Χαάλλισ.

הרומאים, ועל-כן מהרו עוד לפני עלות אספסינוס לתת את ערבתם לצ'סניוס גלוס וכרתו עמו ברית וקבלו חיל-משמר, ועתה יצאו בברכת שלום לקראת המצביא (החדש) והבטיחוהו, כי בכל אות-נפשם יהיו נאמנים בבריתו גם נגד אחיהם. וראש-הצבא מלא את שאלתם ונתן להם חיל רוכבים ורגלים, אשר תמצא ידו לשמור את שלום העיר ולהגן עליה משד בעלות עליה היהודים למלחמה, כי לא קל היה בעיניו הנזק אשר ימצא אותו בהלקח ממנו לפני המלחמה העתידה העיר צפורי, היא הגדולה בכל ערי הגליל, הבנויה במקום משגב והמקפה חומה, אשר תהיה לו למבצר לצמת העם היושב בגליל.

פרק שלישי

האור ארץ הגליל, ארץ שמרון וארץ יהודה.

א. שתים הן ארצות הגליל: האחת מכנה בשם הגליל העליון והשנית בשם הגליל התחתון, ומסביב להן נמצאו ארץ הצידונים (פיניקיה) וארץ סוריה. וממערב שמש גבולות הארץ הם עכו עם בנותיה והר הכרמל, אשר היה לפניו לבני הגליל, ועתה הוא נחשב על גבול הצורים. ובקרבתו נמצאה גבע *) עיר הרוכבים, אשר נקראה בשם הזה, כי ישבו בה רוכבים מצבא המלך הורדוס, אשר נפטרו מעבודתם. וגבול הדרום הן ארץ שמרון ועיר בית-שאן עד מי הירדן. ומרוח קדם גבול הגליל הן ארצות סוסיתא (היפוס) וגדר וארץ הגולן, ושם נמצאו גם גבולות מלכות אגריפס. ומרוח צפון סובב הגבול על צור וארץ נחלתה. וארך הגליל התחתון מעיר טבריה עד כבול (חבולון) ב בקרבת חוף עכו, ורחבה מן הכפר אשר בעמק הגדול ושמו פסלות (כסלות-תבור) עד באר-שבע. ומשם לחב הגליל העליון עד כפר בקע (בקה), הוא קצה גבול ארץ הצורים. וארפה מכפר תקה אשר על הירדן עד מרון (מירות).

ב. ואף כי שתי ארצות הגליל קטנות במדה ומכל עברים הן מקפות ערי-נכר, בכל-זאת עצרו יושביהן בכל המלחמות את האויבים מעלות על הארץ. כי היו הגלילים אנשי-מלחמה מנעוריהם ועצומים במספרם כל הימים,

(*) גבה. צין ספר ב, י"ח, א.

(ב) נ"א: ובזמן. את ארך הגליל מונה יוסיפוס כמוכן הרחב הגיאוגרפי, ואת רחבה כמוכן הארך הגיאוגרפי. לצמת זאת בעבר הירדן (להלן, ג) וביהודה (ה) הוא מכוון את ארך הארץ ורחבה למובנים הגיאוגרפיים.

ומעולם לא שלט מרד-לב באנשים ומעולם לא חסרה הארץ גברים ויוצאים לקראת נשק, כי כלה ארץ דשנה ואדמת-מרעה וגם עצים שונים צומחים בה ועשר תנובת הארץ מושך גם את לב האנשים הרחוקים מאהבת עבודת-האדמה. וכל הארץ נורעה בידי יושביה ולא נמצא בה אף חבל שומם אחד. ובגלל ברכת האדמה הטובה עריה-גליל הרבות והמון הכפרים מלאים אדם (מרבים באכלוסים) וגם מספר יושבי הקטן שבכפרים הוא חמשה-עשר אלף.

ג. ואף כי ארץ הגליל נופלת במדתה מעבר-הירדן (ארץ פְּרִיָה), הנה היא עולה עליה בחילה ובעשרה, כי פְּלֵה ארץ זרועה ופוריה בכל מקום, וארץ עבר-הירדן, הגדולה מהגליל הרבה, היא אדמת רכסים שוממה, וקשה לגדול עצי-פרי טובים — ואמנם גם פה החלקות הטובות מלאות מְגֵד שדה, ובעמקים צומחים כל מיני עצי-פרי, ויושבי הארץ מגדלים זיתים וגפנים ותמרים לרב; הפלגים הירודים מראשי ההרים משקים את האדמה לרויה, ואתם יחד מקורות נאמנים, השוטפים כל ימי השנה, גם בחרבוני קיץ בעת יבש הפלגים. וארך ארץ עבר-הירדן ממכור עד פחל, ורחבה מרבת-עמון עד הירדן. ועיר פחל האמורה היא גבול צפון והירדן גבול מערב. ומעבר לגבול הארץ בדרום נמצאה ארץ מואב, ובגבול המזרח הן ארץ ערב וארץ חשבון א) והערים רבת-עמון ב) וגרש (גרסה).

ד. וארץ שמרון נמצאה בין הגליל ובין ארץ יהודה בתוך. ותחלתה מן הכפר הנקרא גנים (גיניה), אשר בעמק הגדול, וסופה בקרבת פלך עקריים, ובתכונתה אינה שונה מארץ יהודה, כי שתיהן ארצות הרים ועמקים רבים והן טובות לעבודת האדמה ונותנות יכול רב, וגם עצים נמצאים בהן למכביר ועושים פרי-הקבר ופרי-הגנים. אמנם ארצות צמאון הן מתכונת אדמתן (אינן עשירות במוצאי מים), אך מי הגשמים מרובים אותן לרב. מי הנחלים השוטפים פה הם נפלאים במתקם והמון המרעה הטוב מביא שפע ברכה לחלב הבהמה, אשר אין כמוהו ביתר הארצות. ועד נאמן על מעלות שתי הארצות וברכת אדמתן הוא המון יושביהן הרב.

ה. והגבול בין שתי הארצות הוא הכפר עֲנָת, הנקרא ברקאי, ומעבר הדרום למקום הזה היא ארץ יהודה — והכפר הזה הוא גבולה מצפון, וגבול הדרום לפי מדת ארכה הוא הכפר הסמוך לגבולות ערב הנקרא בשם יִרְדֵן. ולרחבה ארץ יהודה משתרעת מנהר הירדן עד יפו ובין שני הגבולים בתוך מקום העיר ירושלים. עליכן קראו לה רבים בצדק בשם טבור הארץ. וגם

א) סְבֻבִיטִים, Συβωβίτις, ג'א: אֶסְבֻּבִיטִים, Ἐσβωβίτις.
ב) פִּילֶדְסִיָה.

אין ארץ יהודה חסרה שפעי-ימים, כי היא נמשכת לארך שפת הים עד עכו. והארץ נחלקת לאחד-עשר חבל, ועל כלם מושלת העיר ירושלים כקריית מלוכה, כי היא מתרוממת על כל סביבותיה כדמיון הראש המתרומם מעל לגוף. ויתר הערים נחלקות לפלכים א), הנקראים על שמן. גופנא הפלך השני ואחריו עקרבם (עקרבתא) ואחריו תמנה ולוד, אמאוס ופלי ב) ואדום ועיך גדי, הורדיון ויריחו. ואחרי הערים האלה גם יבנה ויפו וסביבותיהן ג). ועל הארצות האלה נוספו מחוז גמלא והגולן והבשן וחבל ארגוב (ארץ טרכון) הם חלקי מלכות אגריפס. כי ראשית מלכות אגריפס היא בהרי הלבנון ועל-יד מקורות הירדן, ומשם היא נמשכת לרחבה עד ים טבריה (כנרת, גנוסר), וארכה מן הכפר הנקרא ערפה (ארפה) עד יוליס ד). והיהודים והסורים יושבים בה יחד. בדברים האלה תודעתי בקצור גמרך את תכונות ארץ יהודה והארץ אשר מסביב.

פרק רביעי

יוסף התנפל על צפורי ונלחץ לשוב אחרו. טיטוס בא בחיל גדול אל עכו.

א. ואנשי-הצבא, אשר שלח אספסינוס לעזרת בני צפורי, והם אלף רוכבים וששת אלפים רגלים, ובראשם שר-האלף פליציטוס, חנו לראשונה בעמק הגדול ואחרי-כן נפרדו, הרגלים באו אל העיר לשמור עליה והרוכבים נשארו במקום תחנתם הראשון. ואלה ואלה יצאו כפעם בפעם ממקומם ופשטו בארץ והרבו לעשות רעה לאנשי יוסף היושבים במנוחה, כי בזוו את סביבות הערים והכו את האנשים הנועזים לצאת אל השדה. על-כן מהר יוסף לעלות על צפורי וקה לכבוש את העיר, אשר ידיו חזקו את חומותיה, בטרם פשעה בארץ הגליל, ושמו אותה למשגב, למען יקשה לרומאים ללכדו, והדבר היה לו עתה למוקש, כי נכזבה תוחלתו לקחת את העיר

א) ביונית: *τοπαρχία*.

ב) בלי ספק פלך בית-הפתפני, הנזכר להלן (ספר ד, ה, א. עין שם), ונשתבש

השם כאן מאד.

ג) יוסיפוס מונה י"א פלכים (מחוזות), מלבד יבנה ויפו, שכנראה חברו אל הנציבות

הסורית. לעמ-זאת פליניוס הרומאי מחשב עשרה פלכים, ופירך יפו בכלל, ואינו מזכיר את

אדום ועיך-גדי (תולדות הטבע, ב, טו).

ד) היא יוליס-בית צידא, שחנה פיליפוס (ספר ב, ט, א) בגולן התחתון, סמוך לים-

כנרת.

בחזקת־יד וגם נבצר ממנו להפוך את לב יושבי צפורי עליו לטובה. ובמסעו זה חזק יוסף את המלחמה בקרב הארץ, כי הרומאים קצפו עליו על אשר התנפל פתאם על העיר ולא נתנו לו מנוח בלילה וביום, כי השחיתו את הארץ ושדדו את כל רכוש יושביה הנמצא בשדה, וכפעם בפעם המיתו את בחורי המלחמה ומכרו לעבדים את הזקנים והחלשים. וכל ארץ הגליל מלאה אש ודם, ולא נמצא מכאוב ויגון אשר לא עבר עליה, ורק מנוס אחד נשאר לעם הבנוז והשסוי — בערים אשר חזק יוסף את חומותיהן.

ב. וטיטוס נחפו לעבור דרך הים מאִקִּיָּה אל אלכסנדריה, אף כי היו אז ימי הגשמים, וקבל את הצבא כאשר פקד עליו אביו והחיש את מסעו והגיע במהרה אל עכו. ושם מצא את אביו וחבר את שני הלגיונות המהללים, אשר הביא עמו, והם הלגיון החמישי והלגיון העשירי, אל הלגיון החמשה-עשר, אשר בידי אביו. ועליהם נוספו שמונה-עשר גדודים (קוהורטות) ועוד חמשה גדודים ולהקת רוכבים אחת באו מעיר קיסריה וחמש להקות רוכבים מארץ סוריה. ועשרה גדודים היו בני אלף רגלים האחד, ובכל אחד משלשה-עשר הגדודים הנותרים היו שש מאות רגלים. וכל להקת רוכבים היתה בת מאה ועשרים איש. וגם חיל-עוזר רב ממלכי הברית נאסף שמה (אל עכו), כי אנטיוכוס (מלך קומחי) ואגריפס ושהים (מלך חמת) הביאו כל אחד אלפים אנשי-צבא רגלים רובי-קשת ואלף רוכבים, ומלכו הערבי (מלך גבטו, היושב בסלע) שלח אלף רוכבים וחמשת אלפים רגלים, פָּקֶם רובי-קשת. וככה הגיע כל צבא הרומאים עם חיל המלכים עד ששים אלף איש, רוכבים ורגלים, מלבד משרתי הצבא אשר הלכו אחריו במספר רב ועצום, וגם הם לא נבדלו בדעת הקרב מחבריהם יוצאי המלחמה, כי בעת שלום למדו את טכסי הקרב יחד עם אדוניהם ובעת מלחמה היו אתם יחד בצרה ואיש לא עלה עליהם בדעת הליכות המלחמה ובגבורה, מלבד אדוניהם.

פרק חמישי

צבאות הרומאים ומחנותיהם ויתר שבחיהם ומעלותיהם.

א. ומי לא ישתומם לדברים האמורים על תבונת הרומאים, כי למדו את עבדיהם לא רק לשרת אותם לצרכי חייהם, כי-אם גם להועיל להם בעת מלחמה. ואם יתבונן איש ליתר טכסיסי צבאותיהם, יבין וידע, כי רק בתבונת כפיהם עשו להם הרומאים את הממשלה הגדולה הזאת ולא קבלו אותה למתנה ממזלם. כי אינם מחכים לעת מלחמה לאחוז את החרב, ולא רק בשעת דחקם הם שולחים ידיהם לקראת נשק, למען אסוף אותן בזמן-

שלום, כי-אם דמיונם כאנשים אשר נולדו עם כלי מלחמתם יחד, וכל הימים אינם שובתים מלשאת את משמרת עבודת המלחמה, ואינם חושכים את חרבם לשעת הכשר. שנוני-המלחמה אשר להם אינם שונים ממלחמת-אמת, וכל אחד מאנשי-הצבא מתרגל בעבודת המלחמה מדי יום ביומו בכל אֶת-נפשו כבעת צאתו לקרב, ועל-כן נקל להם להפליא גבורה במלחמה. ואין מבוכה שולטת במערכותיהם, אשר הסכינו לסדרים, ואין פחד לנגד עיניהם, ואין יגיע המלחמה אוכל את פחם; על-כן הנצחון רודף אחריהם תמיד, כי אין דומה להם בדרכיהם אלה. ואמנם לא ישגה אדם בקראו לשנוני-מלחמתם בשם מלחמה בלי שפך-דם ואת מעשיהם בעת הקרב בשם שעשועי-מלחמה עם שפך-דם. וגם בהגיה עליהם האויב פתאם לא יקל בידו להפילם תחתיו. כי הרומאים הפורצים בגבול האויב אינם נגשים למלחמה בטרם יבצרו את מחנם בחומה, וגם אינם שמים את מחנם בכל מקום או בלי סדרים, וגם לא כָּפָּם שולחים ידם במלאכה הזאת בערבוביה, כי במצאם מקום עקב הם הופכים אותו לראשונה למישור, ואחרי-כן הם מודדים את מקום המחנה כתבנית רבוע, ולאחרונה באים עושי המלאכה עם כל כלי עבודתם.

ב. ואת הככר אשר מבית למצודת המחנה הם חולקים לאהלי הצבא. וחל-המצודה מחוץ הוא כמראה חומה, שעליה מתנוססים מגדלים ברוחים שוים. ובין המגדלים האלה הם מקימים את כלי-הקלע המהירים ואת זורקי-החצים (הקטפולטות) ואת הבליסטראות (רומי-האבנים, הבליסטות) ואת יתר מכונות הקלע, וכל הכלים האלה ערוכים לירות בהם. וארבעה שערים הם מקימים בחומת המחנה לכל רוחות השמים, והשערים מרוחים מאד, למען יוכלו לעבור בהם עם בהמות-הסבל, ורחבים כדי יכלת אנשי-הצבא להגיה מהם במהרה ועל האויב. ואת חלל המחנה מבית הם מחלקים למגרשים וביניהם הם תוקעים את אהלי שרי-התילים ובטבור המחנה הם שמים את אהל המצביא הראש כדמות היכל, עד כי דמות המחנה כמראה עיר כמעט, עם שוק ומקום קבוע לבעלי-המלאכות וכסאות למושב הַמְשִׁינִים וראשי-הגדודים, השופטים ככל דברי הריב בין אנשי-הצבא. עושי-המלאכה הרבים משלימים את בנין המצודה וכל אשר בקרבה בחפזון נשגב מכח בינת אדם. ויש אשר הם מקיפים את המחנה בחריץ, אשר מדת עמקו ורחבו היא ארבע אמות.

ג. ואחרי כלות אנשי-הצבא את המלאכה הזאת הם חונים במנוחה ובמשטר איש על דגלו. ואת כל הדברים הם ממלאים בסדר ובבטחה, וככה הם מביאים את העצים ואת הצדה הדרושה להם וגם את המים על-ידי משמרות קבועים, כי אסור לכל אחד לאכול את סֵעֵדַת הַיּוֹם (הערב) או פת-שחרית בעת אשר ימצא חפצו בדבר, רק כָּפָּם אוכלים בבת-אחת, והחצוצרה נותנת להם אות לישן את שנתם או לעמוד על המשמר או להשכים ממשכבם,

ואין הם עושים דבר מבלי פקדה. וכעלות השחר נגשים אנשי-הצבא אל שרי-המאות לברכם, ושרי-המאות הולכים לקדם בברכת-הפקד את פני שרי-האלפים, ואחריהם כל שרי החילים מתאספים לברך את המפקד הראשי. והוא נותן להם את הסמן כחק היום ומוסר בידם את יתר הפקדות, למען יגלה אותן כל איש לאנשי-הצבא העומדים למשמעתו. וכן הם עושים גם במערכות הקרב, וממהרים לפנות אל המקום הדרוש, וכאיש אחד הם יוצאים למלחמה ואוספים את ידיהם לאות הפקדה.

ד. והתצורה נותנת להם את האות להסיע את מחנם בעת הצורך. ואין איש נשאר במנוחה, כי לקול האות ממהרים הם כהרף-עין לפרק את אהליהם ולתקן את הכל למסע, ועוד הפעם נותנת להם התצורה אות להתכונן והם טוענים בחפזון את כל הכבודה על העירים ויתר בהמות המשא, ועומדים נכונים ומצפים כרצים מתחרים לפני מחיצת המעגל א). ואחרי זאת הם שולחים אש במצודת מחנם, בדעתם כי נקל יהיה להם להקימה מחדש במקום הזה וביראם פן ימצאו שונאיהם בה חפץ. והתצורות נותנות להם אות שלישי, להחל את מסעם, ומעירות את האנשים, אשר פגרו מסבת-מה, להחיש את מעשיהם, לבל יפקד איש מכל הצבא, והפורז העומד לימין ראש-הצבא שואל אותם שלש פעמים בלשון הרומית, אם הם מוכנים למסע, והם עונים שלש פעמים בקול רם ובלבב שלם, כי הם נכונים, ויש אשר הם מקדימים את פי השואל ומרימים ברוח מלחמה את קולם ונושאים למעלה את יד ימינם.

ה. ואחרי זאת הם יוצאים לדרך, וכלם צועדים במנוחה ובסדר, וכמו בעת מלחמה שומר כל איש את מקומו במערכה, והרגלים לובשים שרינות וקובעים וחגורים נשק פיפות על שתי ירכיהם, החרב אשר משמאלם היא הארקה והמאכלת אשר מימינם אינה עולה על גמד בארקה. ובחורי הצבא הרגלי, השומרים לראש המפקד, נושאים חנית (לונכי) ומגן, ויתר אנשי-הצבא מזינים ברמחים ובשלטים ארפים (רבועים), וכל איש נושא משור וסל, מעדר וגרון, רצועות ומגלי-יד. וצדה לשלשה ימים, וכמעט לא נבדל איש הצבא הרגלי מבהמת-משא. והרוכבים נושאים חרב ארקה על ירך ימינם ובידם חנית ארקה, ושלט ארך רבוע נטוי על צלע הסוס, ובאשפת הרוכבים כשלשה או כארבעה כידונים בעלי להבות רחבות ואינם קטנים במדתם מן החנית, ובקובעיהם ושריוניהם דומים הרוכבים לרגלים. וגם בחירי הרוכבים השומרים לראש שר-הצבא אינם שונים בנשקם מאחיהם העוברים בלהקותיהם. ובראש המסע הולך הלגיון, אשר נפל עליו הגורל.

(*) הכונה באצטדיון או באמפייתאטרון (קרקוס) בעת המרוץ על-מנת לקבל פרס.

ו. אלה משפטי הרומאים בעת מסעיהם ובעת חנותם, וכלי-נשקם השונים. והם אינם יוצאים למלחמה בלי עצה (ישוב-הדעת) ובמקרה (באקראי), כי כל דבר נעשה תמיד במחשבה ולעת גזרם דבר הם ממלאים אותו מיד. עליכן כמעט אין הם שוגים במעשיהם, וכאשר יקְשלו פעם, יתקנו את המעֵט על-נקלה. והם חושבים, כי טוב להם אם יקרה אותם פגע בעשותם דברים במועצות ודעת מאשר תבוא עליהם טובה במקרה (בהסח הדעת), כי הטוב אשר הגיע לאדם פתאם משיא אותו לעשות דבריו בקלות-ראש. ולעֵמת-זאת תלמד בחינת השכל את האדם — הבוש מתוחלתו — לבקש עצה ותחבולה לבל ישנה הדבר עוד פעם, כי הטוב הבא לאדם מבלי דעתו אינו פעל ידיו של המקבל, אולם בהתגולל עליו צרה בדבר הנעשה בהשכל ובדעת מצא ימצא תנחומים, בהכירו כי מלא את דברו בכבד-ראש.

ז. ובשנוני-המלחמה הרומאים מחזקים לא רק את גופם, כי-אם גם את רוחם. וגם האימה מועילה להם בדבר הזה. ואף כי חֲקִיהם וזקקים עֲנֵשׁ-מות לא על המנוסה מן המחנה לבד, כי-אם גם על עברות קלות מוּז, — הנה אימת שרי-הצבא גדולה עוד ממורא החֲקִים על פניהם. ורק בתתם כבוד רב לאנשי-הצבא המשפחים, המפקדים שומרים על עצמם לבל יחשבו כרשעים אכזרים בעשותם שפטים בחיבים. וכה חזקה משמעת שרי-הצבא על-פני הרומאים, עד כי בעת שלום מראם נהדר מאד, ובמערכה כל אנשי-הצבא הם כבשר אחד. שורותיהם מה נצמדו יחד, תנועותיהם מה קלות, אזניהם מה נטויות להקשיב את הפקדה, והעיניים מה לטושות להביט אל האותות, והידיים מה נכונות לקראת המעשה! ובהגיע שעת עלילה הם קצרי-רוח ובעת סבל הם ארכי-אפים, ובעמדם במערכה לא יקְשלו לעולם מפני תחבולות שונאיהם ולא מפני מעצורי המקום וגם לא מפני גזרת הגורל, כי רצון הנצחון מתגבר בקרבם על פגעי הגורל. היפלא אפוא הדבר, כי העם, אשר העצה והתבונה עוברות בראש מערכותיו וצבא בעל מעשים כזה ממתר למלא אחרי העצה — הרחיב את גבולות ממשלתו עד נהר פרת במזרח וים אוקינוס במערב ועד משמני ארץ לוב בדרום והנהרות איסטרוס (דונה) ורינוס בצפון? הן כמעט יאמר האומר, כי אין הקנין שְׁנָה בקונוהו.

ח. את כל הדברים האלה דרשתי פה, ויותר אשר רציתי להלל בהם את הרומאים אמרתי לנחם בהם את המנצחים ולהשיב את אוהבי המרד מדרכיהם. ואולי יוסיף ציור הליכות הרומאים דעת לאוהבי חכמתם, אשר נעלם מהם הדבר. ועתה אשוב אל הדברים, אשר נטיתי מהם הצדה למען זאת.

פרק ששי

פְּלִצְדוּס עָלָה עַל יוֹדֶפֶת לְכַנְשָׁה וּנְגָף לְפָנֵי הַיְהוּדִים, אֲסַפְסִינוּס פָּרַץ בְּאַרְץ הַגְּלִיל.

א. ואספסינוס וטיטוס בנו נשארו בעֶפּוֹ, לְסֹדֵר אֶת צְבֹאוֹתֵיהֶם. וּפְלִצְדוּס, אֲשֶׁר פָּשַׁט עַל הַגְּלִיל, הֵמִית הַמּוֹן רַב מִן הַשְּׁבוּיִם אֲשֶׁר בִּידוֹ, וְהֵם הַזִּקְנִים וְהַחֲלָשִׁים, אֲשֶׁר עִיפָה נַפְשָׁם לְהוֹרִגִים, וּבְרֹאוֹתוֹ כִּי אָנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה נִמְלִטִים כַּפְעַם בַּפְעַם אֶל עֵרֵי הַמְּבַצֵּר הַבְּנוּיֹת בְּיַדֵי יוֹסֵף, מֵהָרָ לַעֲלוֹת עַל יוֹדֶפֶת, רֹאשׁ מְבַצְרֵי הָאָרֶץ. כִּי חָשַׁב לְתַפּוֹשׂ אֶת הָעִיר עַל־נִקְלָה, בַּהֲתַנְפְּלוֹ עָלֶיהָ פְּתָאֵם, וְגַם הָאֲמִין, כִּי בַדְּבַר הַזֶּה יִקְנֶה לוֹ שֵׁם גָּדוֹל בְּעֵינֵי שְׂרֵי־הַצָּבָא וְגַם יוֹעִיל לָהֶם הַרְבֵּה בַּהֲלִיכוֹת הַמִּלְחָמָה, כִּי אַחֲרֵי הַכְּבֹשׁ הַמְּבַצֵּר הַחֹזֵק בְּכָל הָאָרֶץ יִירָאוּ בְנֵי יִתְרַת הָעִרִים וַיִּקְנְעוּ תַּחַת הָרוֹמָאִים. אוֹלָם מֵה מֵאֵד נְכוּבָה תוֹחַלַת פְּלִצְדוּס! לְבְנֵי יוֹדֶפֶת נוֹדַע דְּבַר בּוֹאוֹ וְהֵם קָדְמוּ אֶת פָּנָיו מִחוּץ לְשַׁעֲרֵי הָעִיר וְהַתְּנַפְּלוּ עַל הָרוֹמָאִים פְּתָאֵם בַּהֲמוֹן רַב וּמוֹכֵן לְמִלְחָמָה, וְהִשְׁלִיכוּ אֶת נַפְשָׁם מִגָּד כַּגְּבוּרֵי־חַיִל הַנִּלְחָמִים בְּעַד עִירֵם הַנִּמְצָאָה בְּצָרָה וּבְעַד נִשְׁיָהֶם וְטַפָּם, וְהִנִּיסוּ אֶת שׁוֹנְאֵיהֶם חַיִּשׁ מֵהָרָ, אַחֲרֵי פְצַעַם רַבִּים מִצָּבָא הָרוֹמָאִים. וּמִסַּפֵּר הַהֲרוּגִים הִיא רַק שֶׁבַעָה אָנְשִׁים, כִּי נִסּוּגוּ הָרוֹמָאִים אַחֲרָיִם בְּסֹדֵר וּלְהַבִּית רֹדְפֵיהֶם לֹא יָכְלָה לְפַלֵּחַ אֶת בְּשָׂרָם הַמְּכֻסָּה שְׂרִינֹן וּמִגֵּן קָלוֹ, וְגַם הָרַבּוֹ הַיְהוּדִים בְּנִשְׁקָם הִקְלִי לִירֹת בְּרוֹמָאִים מֵרַחוּק מֵהַתְּנַגַּח אֹתָם פָּנִים אֶל פָּנִים. גַּם מִבֵּין הַיְהוּדִים נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה אָנְשִׁים וּנְפַצְעוּ אַחֲדֵיהֶם. כִּכָּה הִבִּין פְּלִצְדוּס, כִּי יִבְצֹר מִמֶּנּוּ לְכַבּוֹשׂ אֶת הָעִיר, וּנְמַלֵּט עַל נַפְשׁוֹ.

ב. אֲסַפְסִינוּס גָּמַר לַעֲלוֹת בְּעַצְמוֹ עַל אֶרֶץ הַגְּלִיל וְנִסַּע מֵעַכּוֹ וְצוּהַ עַל צְבָאוֹ לְצֹאת לְמַסַּע כְּדֶרֶךְ הָרוֹמָאִים. אֶת כְּלֵי־הַנֶּשֶׁק מִחֵיל־הָעֶזֶר וְאֶת רוֹבֵי־הַקֶּשֶׁת צוּהַ לְשַׁלַּח לְפָנָיו, לְמַעַן יַעֲצְרוּ אֶת הָאוֹיֵב מֵהַתְּנַפֵּל עָלֵיהֶם פְּתָאֵם וְגַם יִתְרוּ אֶת הַיְעָרִים הַחֲשׂוּדִים, אֲשֶׁר יוֹכְלוּ לְהִסְתַּתֵּר בָּהֶם אוֹרְבִּים. וְאַחֲרֵי הַחֲלוּצִים הָאֵלֶּה נִסַּע גַּם חֶלֶק אָנְשֵׁי־הַצָּבָא כְּבַדֵּי־הַנֶּשֶׁק, רִגְלִים וְרוֹכְבִּים, וְאַחֲרֵיהֶם הִלְכוּ עֶשְׂרֵה אִישׁ לְמֵאָה (צִנְטוּרִיָּה), אֲשֶׁר נִשְׂאוּ מִלְּבַד הַכְּבוּדָה גַּם חֲבַל־מֵדָה לְמוֹד אֶת מְקוֹם מְצוּדַת הַמַּחְנֶה, וַיַּחֲדֵי אֹתָם סוּלְלֵי הַדְּרָכִים, אֲשֶׁר נֹעְדוּ לְהִסִּיר מִכְּשׁוֹל מִדֶּרֶךְ הַצָּבָא וְלִישֵׁר אֶת הַהַדּוּרִים וְגַם לְחַצּוֹב אֶת הַיְעָרִים הָעוֹצְרִים אֶת הַצָּבָא בְּמַסְעוֹ, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִיעַף הַצָּבָא מִקְּשֵׁי הַדְּרָכִים. וְאַחֲרֵי הַסּוּלְלִים הָאֵלֶּה שִׁלַּח אֲסַפְסִינוּס אֶת הַכְּבוּדָה אֲשֶׁר לוֹ וְלִשְׂרֵי־צְבֹאוֹתָיו עִם רוֹכְבִּים רַבִּים לְסוּכָךְ עָלֶיהָ. וְאַחֲרֵי הַכְּבוּדָה נִסַּע הוּא בְּעַצְמוֹ עִם בַּחֲוָרֵי הַרְגָלִים וְהָרוֹכְבִּים וְנוֹשְׂאֵי הַחֲנִיתוֹת. וְאַחֲרֵיהֶם הִלְכוּ הָרוֹכְבִּים אֲשֶׁר

לכל לגיון ולגיון, כי מספר הרוכבים הנלוים אל כל לגיון מאה ועשרים איש. ואחריהם נסעו הפרדים נושאי מכוונת-הרעש (אילי הברזל) ויתר מכוונת המלחמה. ואחריהם שרי-החילים וראשי-הגדודים (הקוהורטות) ושרי-האלפים עם שומרי ראשם מבחורי הצבא. ואחריהם סמני (דגלי) הלגיונות *) עם צלם נשר בתוך, כי לפני כל לגיון רומאי עובר הנשר, הוא מלך כל העופות והחזק בכלם, אשר נחשב בעיניהם (של הרומאים) לסמל הממשלה ולאות, כי ינצחו את אויביהם בצאתם עליהם למלחמה. ואחרי קדשי הצבא האלה נסעו המחצצים, ואחריהם כל מערכות הלוחמים מסדרות בשורות, ובכל אחת ששה אנשים לרובה, ואחריהם הלך שר-מאה להשיג על המערכת כחף. ועבדי כל לגיון ולגיון הלכו אחרי צבא הרגלים ונשאו אתם על כתף פרדים ויתר בהמות-סבל את כבודת אנשי-הצבא. ואחרי כל הלגיונות נסע המון שכירי המלחמה, ואחריהם חיל-המאסף, רגלים מזינים ורוכבים רבים, להגן על הצבא מאחור.

ג. ככה נסע אספסינוס עם חילו ובא בגבולות הגליל ושם שם את מחנהו ועצר את רוח אנשי-צבאו המשתוקקים לצאת לקרב, כי לראשונה חשב להפיל את אימתו על השונאים, בהראותו את כל עצם חילו, ולתת להם זמן להנחם ממעשיהם, אם ירצו לשוב מדרכם עוד לפני המלחמה. ויחד עם זה הכין את הכל לקראת מצור המבצרים. למראה המפקד הרומאי נחמו רבים על מרדם וכל יושבי הגליל נבהלו מפניו. והאנשים אשר חנו יחד עם יוסף לא רחוק מצפורי בגבול העיר הנקראה גרסיס (גריס) שמעו, כי המלחמה הולכת וקרובה אליהם ועוד מעט ויתראו עם הרומאים פנים, ולא חכו לקרב הראשון, ועוד טרם ראו את האויב עין בעין ברחו ונפוצו לכל רוח. וליוסף נשארו מתי-מספר, ובראותו כי לא תמצא ידו לקדם את פני השונאים בחיל קטן כזה וכי נפלה רוח היהודים ואם יאמנו דבריהם בעיני הרומאים, יצאו המונים המונים לכרות אתם ברית שלום, על-כן ירא יוסף מאד לגורל כל המלחמה וגמר להרחיק מן הסכנה ולקח עמו את הנשארים ונמלט אל טבריה.

(*) הסמנים הם הדגלים הגדולים, שבהם משבצה תמונת הקיסר, — עין למעלה, ספר

ב, ט, ב — ג. הנשר הוא פסל הקבוע על מוט.